

Козубовський Максим Ростиславович

аспірант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м.Ужгород, Україна

kozub@hotmail.com

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ГРУПИ РИЗИКУ В ЛІТНІХ ЗАМІСЬКИХ ТАБОРАХ США

Одним з важливих викликів сьогодення є зростання кількості неповнолітніх з відхиленнями у поведінці, схильних до девіантних проявів, що актуалізує питання вдосконалення соціально-педагогічної корекційної, реабілітаційної, профілактичної роботи з молоддю.

Проблема неповнолітніх, схильних до девіантної поведінки, яких часто відносять до так званої «групи ризику», є актуальною не тільки в Україні, але й багатьох інших країнах світу, тому доцільним вважаємо вивчення зарубіжного досвіду організації соціально-педагогічної роботи з такими дітьми.

У 1984 році в американській педагогіці з'являється термін «children at risk» («діти групи ризику»). Для позначення цієї категорії дітей американські дослідники (А. Bandura, А. Cohen, J. Kauffman, С. Ulman, Н. Reinert та ін.) використовують також синонімічні педагогічні терміни: «педагогічно занедбані», «соціально незахищені», «девіантні підлітки», «діти з асоціальними відхиленнями в поведінці». Безумовно, усі ці терміни мають певний специфічний зміст, але в цілому відображають типову особливість дітей групи ризику – ці діти, як правило, позбавлені належного батьківського піклування, мають соціальні, інтелектуальні відхилення. Як правило, проблемні діти є представниками різноманітних расових і етнічних груп сучасного американського суспільства, які переважно живуть за межею бідності.

В США для дітей і підлітків, які мають поведінкові чи емоційні проблеми, що зумовлюють їх девіантну поведінку, функціонують установи декількох типів: освітні і медичні центри з цілодобовим перебуванням; сімейні дитячі будинки; кризові та дитячі психіатричні центри; профілакторії; спецшколи для дітей і підлітків; літні заміські табори. Зауважимо, що деякі табори для дітей з проблемною поведінкою працюють не тільки літом, але й впродовж року і забезпечують навчально-виховний і корекційно-реабілітаційний процес.

Серед закладів, які здійснюють соціально-педагогічну роботу з неповнолітніми, схильними до девіантної поведінки, слід особливо відзначити, заміські літні табори [1; 2]. Такі табори існують в США досить давно. Зародження табірної руху в США розпочалося в 1840 році і було спочатку зумовлено природним бажанням людей дати можливість дітям проводити більше часу за містом, подалі від індустріальних центрів. Пізніше відбулося переосмислення ролі заміських дитячих таборів в системі освіти, внаслідок чого акцент із завдань оздоровлення дітей змістився на освітньо-пізнавальні, морально-етичні, ду-

ховні аспекти. Сьогодні заміські табори в США є повноцінною складовою системи освіти. Вони розглядаються як місце, де діти можуть не тільки зміцнити своє здоров'я, але й долучитися до цінного соціального досвіду, оволодіти навичками життя в колективі, здійснити повноцінну самореалізацію [3].

Вже на початковому етапі становлення табірної руху зусилля були, головним чином, спрямовані на те, щоб вивести молодих людей у здоровіше й морально більш сприятливе середовище. У 1929 року спеціальна комісія Нью-Йоркського відділення Асоціації Директорів Таборів відзначала, що основною функцією заміського табору є здійснення виховно-освітньої діяльності за наступними напрямками:

1. Забезпечення фізичної діяльності дітей і підлітків.
2. Охорона емоційної цілісності внутрішнього світу школяра.
3. Розуміння школярами рушійних причин і механізмів здійснення природних процесів.
4. Розвиток громадської і соціальної активності в підлітків.
5. Виховання в підлітків естетичного смаку; розвиток естетичних потреб і здатностей творити, розуміти прекрасне й створювати світ за канонами краси.
6. Забезпечення формування життєвих цінностей (духовність, здоров'я, безконфліктність).

Представники Американської Асоціації Таборів, педагоги, психологи, вчені розглядають табір як безперервний процес придбання досвіду, що надає творчі, рекреаційні й освітні можливості в ході групового життя на природі. Розумовому, фізичному, соціальному й духовному розвитку кожної дитини в заміському таборі сприяють спеціально підготовлене керівництво і забезпечувані природним оточенням ресурси [4].

Сьогодні в США існують різні типи таборів для дітей і підлітків: державні і недержавні, комерційні і некомерційні, табори, які працюють впродовж року або тільки влітку, але всі вони виконують функції оздоровчих і освітньо-виховних закладів, а також закладів ресоціалізації. Більшість таборів, незалежно від того, до якого типу вони відносяться, намагаються створити власні програми діяльності концептуального характеру, власну педагогічну стратегію, проте ці програми в цілому відображають загальну національну стратегію освіти і виховання підростаючого покоління, яка базується на гуманістичних засадах.

Слід відзначити, що деякі табори працюють тільки для хлопців, інші – тільки для дівчат. Низка таборів працює виключно з проблемними дітьми (ді-

ти групи ризику). Це дитячі заміські табори: Camp Mariah, Hidden Valley, Hayden Marks, Camp Pioneer, Camp ABC та інші.

Основним контингентом (понад 70%) подібних заміських таборів є діти і підлітки, які характеризуються не тільки відхиленнями у поведінці, але й мають проблеми зі здоров'ям: серцево-судинні захворювання, захворювання ендокринної системи, органів дихальних шляхів, опорно-рухового апарата. У зв'язку із цим, характерною рисою кожного табору є проведення комплексу заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я дітей. Оздоровча діяльність містить профілактику захворювань, щоденне медичне обслуговування (перед прийманням їжі діти одержують необхідні ліки), раціональний розпорядок дня, оптимальний режим оздоровчих заходів, збалансоване харчування, заняття різними видами спорту в екологічно сприятливому середовищі, формування у дітей понять і закріплення навичок здорового способу життя.

Корекція поведінки дітей групи ризику в умовах літніх заміських таборів містить комплекс психолого-педагогічних, медичних заходів, спрямованих на корекцію, реабілітацію, компенсацію втрачених або серйозно порушених психофізичних функцій дитини.

Пріоритетний напрямок корекційних заходів визначається, виходячи із психофізіологічних особли-

востей, стану здоров'я, рівня розвитку учасників програм. Корекційна робота з дітьми групи ризику в умовах літніх таборів здійснюється шляхом: організації продуктивного дозвілля; створення здорового середовища, сприятливої атмосфери, які сприяють моральному й фізичному оздоровленню дитини; виявлення, прийняття й використання тих позитивних якостей і цінностей, які вже закладені в дитині.

Виховання в умовах заміських таборів США органічно поєднується з навчанням. Із процесом розширення табірної руху, спрямованого на роботу з дітьми групи ризику, освітні цінності займають все більше місце в розробці програм відпочинку. В програму для дітей різних вікових груп поступово включаються такі предмети, як образотворче мистецтво й ремесла, музика й танці. Це пов'язано з тим, що зміст традиційному шкільної програми сконцентрований на викладанні в школі основних предметів (читання, писання, математика, англійська граматики), а реалізація інноваційних освітніх програм в умовах заміського табору дає можливість учителю-вожатому стимулювати й розбудувати творчий потенціал та інтереси дітей групи ризику в галузі мистецтва, живопису, культури, фізкультури й спорту.

Літні заміські табори для проблемних дітей набувають все більшого поширення і сьогодні є важливою складовою американської освітньої системи.

Список використаної літератури

1. Dimock Hedley S. Administration of the Modern Camp. N.Y.: Association Press, 1998. 87 p.
2. American Camping Association. Camp Standards With Interpretation for the Accreditation of Organized Camps. Martinsville, IN: American Camping Association, 1984. 73 p.
3. Mishel L., Wallace S. A consequence of character. How summer camp promotes character and leadership. Camping Magazine. January/February, 2015. P.28-31.
4. Committee of the New York Section, Camp Directors Association. Camps and Camping. Lehman, Eugene H., Editor. New York: American Sports Publishing Co. N.Y., 1929. P. 18 24.

Козубовський Ростислав Володимирович

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедра соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м.Ужгород, Україна
krostvol@gmail.com

НОРМАТИВНІ СИСТЕМИ ЯК ЧИННИК РЕГУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКИ ІНДИВІДА В СУСПІЛЬСТВІ

Існує дуже багато підходів до розуміння поняття «поведінка», проте більшість учених (І.Бех, О.Змановська, О.Киричук, М.Левківський та ін.) солідарні в тому, що поведінка може бути визначена як взаємодія з довкіллям, опосередкована зовнішньою та внутрішньою активністю індивіда.

Відхилення у поведінці особистості, які входять

у протиріччя з юридичними, моральними, етичними, соціальними нормами суспільства, прийнято називати девіаціями, а поведінку, відповідно, – девіантною (від лат. – deviatio – відхилення), тобто, девіантна поведінка – це окремі вчинки (або їх сукупність), які не відповідають загальноприйнятим нормам і правилам поведінки в суспільстві.